

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 58.137/3
van 16 oktober 2015

avis 58.137/3
du 16 octobre 2015

over

sur

een ontwerp van koninklijk
besluit 'tot vaststelling van de
veterinairrechtelijke
voorschriften voor het
handelsverkeer en de invoer
van bepaalde levende dieren en
tot vaststelling van de
voorschriften voor de
erkenning van instellingen,
instituten en centra'

un projet d'arrêté royal
'définissant les conditions de
police sanitaire régissant les
échanges et les importations de
certains animaux vivants et
définissant les conditions
d'agrément des organismes,
instituts et centres'

Op 2 september 2015 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Landbouw verzocht binnen een termijn van dertig dagen, verlengd tot 16 september 2015, een advies te verstrekken over een ontwerp van koninklijk besluit 'tot vaststelling van de veterinairerechtelijke voorschriften voor het handelsverkeer en de invoer van bepaalde levende dieren en tot vaststelling van de voorschriften voor de erkenning van instellingen, instituten en centra'.

Het ontwerp is door de derde kamer onderzocht op 29 september 2015. De kamer was samengesteld uit Jo BAERT, kamervoorzitter, Jan SMETS en Jeroen VAN NIEUWENHOVE, staatsraden, Johan PUT en Bruno PEETERS, assessoren, en Annemie GOOSSENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Githa SCHEPPERS, eerste auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Jeroen VAN NIEUWENHOVE, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 16 oktober 2015.

*

Le 2 septembre 2015, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre de l'Agriculture à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, prorogé jusqu'au 16 septembre 2015 sur un projet d'arrêté royal 'définissant les conditions de police sanitaire régissant les échanges et les importations de certains animaux vivants et définissant les conditions d'agrément des organismes, instituts et centres'.

Le projet a été examiné par la troisième chambre le 29 septembre 2015. La chambre était composée de Jo BAERT, président de chambre, Jan SMETS et Jeroen VAN NIEUWENHOVE, conseillers d'État, Johan PUT et Bruno PEETERS, assesseurs, et Annemie GOOSSENS, greffier.

Le rapport a été présenté par Githa SCHEPPERS, premier auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Jeroen VAN NIEUWENHOVE, conseiller d'État.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 16 octobre 2015.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET ONTWERP

2. Het voor advies voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit strekt tot de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 92/65/EEG van de Raad van 13 juli 1992 ‘tot vaststelling van de veterinaire rechterlijke voorschriften voor het handelsverkeer en de invoer in de Gemeenschap van dieren, sperma, eicellen en embryo’s waarvoor ten aanzien van de veterinaire rechterlijke voorschriften geen specifieke communautaire regelgeving als bedoeld in bijlage A, onder I, van Richtlijn 90/425/EEG, geldt’.

Naast bepalingen over het toepassingsgebied (artikelen 2 en 3, alsook bijlage I (lees: 1)) en verscheidene definities (artikel 4), bevat het ontwerp zowel algemene (artikelen 5 en 6) als specifieke (artikelen 7 tot 13, alsook bijlage II (lees: 2)) veterinaire rechterlijke voorschriften voor het handelsverkeer van bepaalde diersoorten, alsook bepalingen met betrekking tot de invoer ervan (artikelen 15 tot 17). Tevens worden erkenningsvoorwaarden bepaald met betrekking tot de instellingen, instituten en centra waar dieren worden gehouden of gefokt (artikel 14 en bijlage III (lees: 3)). In het koninklijk besluit van 16 januari 2006 ‘tot vaststelling van de nadere regels van de erkenningen, toelatingen en voorafgaande registraties afgeleverd door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen’ worden de bijlagen I (“Activiteiten die het voorwerp uitmaken van een erkenning, toelating of registratie door het Agentschap”) en II (“Inrichtingen waarvan de activiteiten onderworpen zijn aan een erkenning door het Agentschap”) aangevuld wat betreft inrichtingen en activiteiten die onder de ontworpen regeling vallen (artikel 18).

BEVOEGDHEID

3. De erkenningsvoorwaarden met betrekking tot de instellingen, de instituten en de centra vermeld in bijlage III (lees: 3) bij het ontwerp bevatten enkele bepalingen die niet tot de bevoegdheid van de federale overheid kunnen worden gerekend. Dat is het geval voor punt 1, g), v, van deze bijlage, in zoverre er wordt bepaald dat de dierenarts waarop een beroep kan worden gedaan, verantwoordelijk is voor de dagelijkse naleving van “alle communautaire regelgeving inzake het wegwerken van dierlijke afval”, alsook voor punt 1, g), vi, in zoverre er wordt bepaald dat de betrokken dierenarts verantwoordelijk is voor het regelmatig toezicht op “het welzijn [van de dieren] zoals bepaald in artikel 15 van het koninklijk besluit van 10 augustus 1998 betreffende de erkenning van dierentuinen”. Het opleggen van dergelijke verplichtingen die verband houden met het afvalstoffenbeleid¹ en met het dierenwelzijn² behoort immers tot de bevoegdheid van de gewesten.

¹ Artikel 6, § 1, II, eerste lid, 2°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’.

De gemachtigde reageerde als volgt:

“Het afvalstoffenbeleid en dierenwelzijn zijn inderdaad regionale bevoegdheden. Wat betreft de erkenning van instellingen, instituten en centra opteerden we ervoor te refereren naar deze Europese vereisten. Het ontwerp beoogt dat instellingen, instituten en centra sanitair erkend worden. Zoals reeds gezegd moet hierbij gedacht worden aan dierenentuinen en proefdiercentra. Deze beschikken veelal ook over een erkenning van de gewesten op gebied van dierenwelzijn en afvalverwerking.

Wat betreft dierenwelzijn worden dierenentuinen erkend op basis van het KB van 10/8/1998 betreffende de erkenning van dierenentuinen. Een erkenning die momenteel onder de bevoegdheid van de gewesten valt. Toch is die dieren tuin één geheel waarbij de verschillende reglementeringen inzake sanitair beleid, dierenwelzijn en afvalstoffenbeleid moeten gerespecteerd worden. Voor Europa moeten al deze aspecten in overweging worden genomen bij het toekennen van de sanitaire erkenning. Zo refereert het KB van 10/08/1998 ook materies als hygiëne en diergeneeskundige begeleiding. Al deze materies zijn zo sterk met elkaar verweven dat ze ook een onmiskenbare invloed op het sanitair aspect van de instellingen, instituten en centra hebben. Dierenentuinen dienen in orde te zijn met betrekking tot de regionale wetgeving, maar omgekeerd dient men op regionaal niveau ook in orde te zijn met de federale vereisten op bijvoorbeeld sanitair niveau.”

De onderlinge samenhang van voorschriften die aansluiten bij de federale bevoegdheid inzake de dierengezondheid en de dierengeneeskunde, met voorschriften die aansluiten bij de gewestelijke bevoegdheid inzake het afvalstoffenbeleid en het dierenwelzijn, neemt niet weg dat elk voorschrift moet worden uitgevaardigd door de overheid die ervoor bevoegd is. Indien naar het oordeel van de stellers van het ontwerp de samenhang van die aard is dat een eenzijdige federale regeling, beperkt tot de federale bevoegdheden, niet werkzaam is, moeten zij overwegen om daarover een samenwerkingsakkoord te sluiten, teneinde de samenhangende bevoegdheden gezamenlijk te kunnen uitoefenen.³ In het andere geval moeten de voormelde zinsneden uit het ontwerp worden weggelaten.

RECHTSGROND

4.1. Het ontworpen besluit vindt in beginsel rechtsgrond in artikel 15, 1° en 2°, van de Dierengezondheidswet van 24 maart 1987 (hierna: de Dierengezondheidswet).

Voor de artikelen 14 en 15 en voor bijlage III (lees: 3) wordt de rechtsgrond specifiek geboden door artikel 18*bis* van de Dierengezondheidswet.

4.2. Wat betreft het toevertrouwen van opdrachten⁴ aan het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV), onder meer inzake de erkenning van de instellingen, de instituten en de centra, kan het ontworpen besluit worden gesteund op de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de Koning (artikel 108 van de Grondwet), gelezen in samenhang met

² Artikel 6, § 1, XI, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

³ Artikel 92*bis* van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

⁴ De gemachtigde bevestigde dat het ontwerp enkel betrekking heeft op de gewone opdrachten van het FAVV (en dus niet op bijkomende opdrachten, waarvoor een bijkomende rechtsgrond vereist zou zijn).

artikel 4, §§ 1 tot 3, en artikel 5, tweede lid, 13°, van de wet van 4 februari 2000 'houdende oprichting van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen'.

4.3. Voor de wijzigingen die worden aangebracht in de bijlagen I en II bij het koninklijk besluit van 16 januari 2006 (artikel 18 van het ontwerp), wordt de rechtsgrond aanvullend geboden door artikel 3bis, eerste lid, van het koninklijk besluit van 22 februari 2001 'houdende organisatie van de controles die worden verricht door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen en tot wijziging van diverse wettelijke bepalingen'.⁵

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Aanhef

5. In het derde lid van de aanhef moet, gelet op hetgeen in opmerking 4.2 is uiteengezet, worden verwezen naar artikel 4, §§ 1 tot 3, en artikel 5, tweede lid, 13°, van de wet van 4 februari 2000.

6. Het in het zesde lid van de aanhef vermelde ministerieel besluit van 31 augustus 1993 'tot vaststelling van de veterinairerechtelijke voorschriften voor het handelsverkeer en de invoer van dieren, sperma, eicellen en embryo's, van soorten waarvoor ten aanzien van de veterinairerechtelijke voorschriften geen specifieke reglementering is opgesteld, als bedoeld in bijlage III, A, van het koninklijk besluit van 31 december 1992 betreffende de veterinaire en zoötechnische controles, die van toepassing zijn op het intracommunautaire handelsverkeer van sommige levende dieren en produ[c]ten' wordt door het ontwerp niet gewijzigd, opgeheven of ingetrokken. Evenmin is de verwijzing nodig voor een goed begrip van de ontworpen regeling.

Het zesde lid moet dan ook worden weggelaten.

Artikel 2

7. In artikel 2, § 2, van het ontwerp wordt bepaald dat het te nemen besluit geldt "onverminderd" de wet van 28 juli 1981 'houdende goedkeuring van de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten, en van de Bijlagen, opgemaakt te Washington op 3 maart 1973, alsmede van de Wijziging van de Overeenkomst, aangenomen te Bonn op 22 juni 1979'.

Het spreekt vanzelf dat een wet voorgaat op een koninklijk besluit. Het is dan ook zinloos om dit uitdrukkelijk te bepalen, tenzij indien het de bedoeling is te bepalen dat de ontworpen regeling enkel geldt in zoverre de voormelde wet niet van toepassing is. In dat laatste

⁵ Dit besluit werd bekrachtigd bij artikel 2, 1°, van de wet van 19 juli 2001 'tot bekrachtiging en wijziging van het koninklijk besluit van 22 februari 2001 houdende organisatie van de controles die worden verricht door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen en tot wijziging van diverse wettelijke bepalingen en tot bekrachtiging van het koninklijk besluit van 22 februari 2001 betreffende de financiering van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen'.

geval moet worden bepaald dat het te nemen besluit geldt “onder voorbehoud van”⁶ de voormelde wet.

Artikel 3

8. In artikel 3 van het ontwerp wordt bepaald dat “de bepalingen van” een aantal erin opgesomde koninklijke besluiten “eveneens van toepassing” zijn op het te nemen besluit. Op de vraag wat de precieze strekking is van deze bepaling, antwoordde de gemachtigde het volgende:

“De in artikel 3 (...) vermelde besluiten zijn sowieso van toepassing. Dit artikel werd opgenomen om te verwijzen naar de algemene bepalingen inzake controles, erkenningen, e.d. Zonder vermelding in dit artikel zouden deze besluiten ook van toepassing zijn. Het doel van deze bepaling is de lezer attent te maken op deze besluiten en het feit dat de bepalingen in deze besluiten nageleefd dienen te worden (indien zij van toepassing zijn krachtens dat besluit). Het artikel heeft aldus een pedagogische waarde.”

De Raad van State moet deze werkwijze afraden. De indruk ontstaat immers dat de toepasselijkheid van deze besluiten afhangt van hun vermelding in de ontworpen bepaling, hetgeen niet het geval is. Bovendien is het denkbaar dat er gelijkaardige besluiten zijn die niet worden vermeld en die volgens een *a contrario*-redenering niet toepasselijk zouden kunnen worden geacht. Indien het de bedoeling is om de lezer te wijzen op het bestaan van deze regelingen, kan het best gebruik worden gemaakt van een verwijzing in de aanhef, voorafgegaan door de vermelding “Overwegende”.⁷

Artikel 4

9. In de Nederlandse tekst van artikel 4, § 1, 3°, van het ontwerp schrijve men “Derde land of derdelandsgebied” in plaats van “Derde land of gebied”.

*

⁶ Voor het onderscheid tussen “onverminderd” en “onder voorbehoud van”, zie *Beginselen van de wetgevingstechniek. Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, Raad van State, 2008, aanbeveling 3.2, a), te raadplegen op de internetsite van de Raad van State (www.raadvst-consetat.be).

⁷ Zie *Beginselen van de wetgevingstechniek*, aanbeveling 40. Daarbij moet erop worden gewezen dat in de aanhef reeds wordt verwezen naar (een bepaling van) het koninklijk besluit van 22 februari 2001 (als een onderdeel van de rechtsgrond) en naar het koninklijk besluit van 16 januari 2006 (als een besluit dat wordt gewijzigd bij het te nemen besluit).

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DU PROJET

2. Le projet d'arrêté royal soumis pour avis a pour objet de transposer partiellement la directive 92/65/CEE du Conseil du 13 juillet 1992 'définissant les conditions de police sanitaire régissant les échanges et les importations dans la Communauté d'animaux, de sperm[e], d'ovules et d'embryons non soumis, en ce qui concerne les conditions de police sanitaire, aux réglementations communautaires spécifiques visées à l'annexe A section I de la directive 90/425/CEE'.

Outre des dispositions concernant le champ d'application (articles 2 et 3, et annexe I (lire : 1)) et plusieurs définitions (article 4), le projet comporte des conditions de police sanitaire, tant générales (articles 5 et 6) que spécifiques (articles 7 à 13, et annexe II (lire : 2)), régissant les échanges de certaines espèces animales, ainsi que des dispositions relatives à leur importation (articles 15 à 17). Le projet fixe également des conditions d'agrément des organismes, instituts et centres où des animaux sont détenus ou élevés (article 14 et annexe III (lire : 3)). Les annexes I (« Activités soumises à un agrément, une autorisation ou un enregistrement par l'Agence ») et II (« Établissements dont les activités sont soumises à l'agrément de l'Agence ») de l'arrêté royal du 16 janvier 2006 'fixant les modalités des agréments, des autorisations et des enregistrements préalables délivrés par l'Agence fédérale pour la Sécurité de la Chaîne alimentaire' sont complétées en ce qui concerne les établissements et activités qui relèvent du dispositif en projet (article 18).

COMPÉTENCE

3. Les conditions d'agrément relatives aux organismes, instituts et centres mentionnés à l'annexe III (lire : 3) du projet comportent quelques dispositions qui ne relèvent pas de la compétence de l'autorité fédérale. Tel est le cas du point 1, g), v, de cette annexe, en ce qu'il prévoit que le vétérinaire auquel il peut être fait appel est responsable du respect quotidien « de la législation communautaire relative à l'élimination des déchets animaux », ainsi que du point, 1, g), vi, en ce qu'il prévoit que le vétérinaire concerné est responsable du contrôle régulier « du bien-être [des animaux] comme prévu à l'article 15 de l'arrêté royal du 10 août 1998 relatif à l'agrément des parcs zoologiques ». Il est en effet de la compétence des régions d'imposer de telles obligations en relation avec la politique des déchets ¹ et avec le bien-être animal ².

¹ Article 6, § 1er, II, alinéa 1er, 2°, de la loi spéciale du 8 août 1980 'de réformes institutionnelles'.

² Article 6, § 1er, XI, de la loi spéciale du 8 août 1980.

Le délégué a réagi comme suit :

« Het afvalstoffenbeleid en dierenwelzijn zijn inderdaad regionale bevoegdheden. Wat betreft de erkenning van instellingen, instituten en centra opteerden we ervoor te refereren naar deze Europese vereisten. Het ontwerp beoogt dat instellingen, instituten en centra sanitair erkend worden. Zoals reeds gezegd moet hierbij gedacht worden aan dierenentuinen en proefdiercentra. Deze beschikken veelal ook over een erkenning van de gewesten op gebied van dierenwelzijn en afvalverwerking.

Wat betreft dierenwelzijn worden dierenentuinen erkend op basis van het KB van 10/8/1998 betreffende de erkenning van dierenentuinen. Een erkenning die momenteel onder de bevoegdheid van de gewesten valt. Toch is die dieren tuin één geheel waarbij de verschillende reglementeringen inzake sanitair beleid, dierenwelzijn en afvalstoffenbeleid moeten gerespecteerd worden. Voor Europa moeten al deze aspecten in overweging worden genomen bij het toekennen van de sanitaire erkenning. Zo refereert het KB van 10/08/1998 ook materies als hygiëne en diergeneeskundige begeleiding. Al deze materies zijn zo sterk met elkaar verweven dat ze ook een onmiskenbare invloed op het sanitair aspect van de instellingen, instituten en centra hebben. Dierenentuinen dienen in orde te zijn met betrekking tot de regionale wetgeving, maar omgekeerd dient men op regionaal niveau ook in orde te zijn met de federale vereisten op bijvoorbeeld sanitair niveau ».

Même s'il y a une corrélation entre des prescriptions qui se rattachent à la compétence fédérale en matière de santé des animaux et de médecine vétérinaire et celles qui se rattachent à la compétence régionale en matière de politique des déchets et de bien-être animal, il n'en demeure pas moins que chaque prescription doit être édictée par l'autorité compétente à cet effet. Si les auteurs du projet sont d'avis que la corrélation est d'une nature telle qu'une réglementation exclusivement fédérale, limitée aux compétences fédérales, n'est pas efficace, ils doivent envisager de conclure un accord de coopération à ce sujet, afin de pouvoir exercer conjointement les compétences connexes³. Dans le cas contraire, les membres de phrase précités doivent être omis du projet.

FONDEMENT JURIDIQUE

4.1. L'arrêté en projet trouve en principe un fondement juridique dans l'article 15, 1° et 2°, de la loi du 24 mars 1987 'relative à la santé des animaux' (ci-après : la loi relative à la santé des animaux).

Les articles 14 et 15 et l'annexe III (lire : 3) trouvent un fondement juridique spécifique dans l'article 18*bis* de la loi relative à la santé des animaux.

4.2. En ce qui concerne l'attribution de missions⁴ à l'Agence fédérale pour la Sécurité de la Chaîne alimentaire (l'AFSCA), notamment en matière d'agrément des organismes, des instituts et des centres, l'arrêté en projet peut s'appuyer sur le pouvoir général d'exécution du Roi (article 108 de la Constitution), combiné avec les articles 4, §§ 1er à 3, et 5, alinéa 2, 13°, de la loi

³ Article 92*bis* de la loi spéciale du 8 août 1980.

⁴ Le délégué a confirmé que le projet ne concerne que les missions ordinaires de l'AFSCA (et donc pas des missions complémentaires, qui requerraient un fondement juridique complémentaire).

du 4 février 2000 'relative à la création de l'Agence fédérale pour la Sécurité de la Chaîne alimentaire'.

4.3. En ce qui concerne les modifications apportées aux annexes I et II de l'arrêté royal du 6 janvier 2006 (article 18 du projet), l'article 3bis, alinéa 1er, de l'arrêté royal du 22 février 2001 'organisant les contrôles effectués par l'Agence fédérale pour la Sécurité de la Chaîne alimentaire et modifiant diverses dispositions légales'⁵, procure un fondement juridique complémentaire.

EXAMEN DU TEXTE

Préambule

5. Pour tenir compte de l'observation 4.2, le troisième alinéa du préambule fera référence à l'article 4, §§ 1er à 3 et à l'article 5, alinéa 2, 13°, de la loi du 4 février 2000.

6. L'arrêté ministériel du 31 août 1993 'définissant les conditions de police sanitaire régissant les échanges et les importations d'animaux, de sperme, d'ovules et d'embryons non soumis en ce qui concerne les conditions de police sanitaire aux réglementations communautaires spécifiques visées à l'annexe III, A, de l'arrêté royal du 31 décembre 1992 relatif aux contrôles vétérinaires et zootechniques applicables aux échanges intracommunautaires de certains animaux vivants et produits', que mentionne le sixième alinéa du préambule, n'est pas modifié, abrogé, ou retiré par le projet. La référence n'est pas non plus nécessaire à une bonne compréhension du dispositif en projet.

L'alinéa 6 sera dès lors omis.

Article 2

7. L'article 2, § 2, du projet dispose que l'arrêté envisagé est applicable « sans préjudice » de la loi du 28 juillet 1981 'portant approbation de la Convention sur le commerce international des espèces de faune et de flore sauvages menacées d'extinction, et des Annexes, faites à Washington le 3 mars 1973, ainsi que de l'Amendement à la Convention, adopté à Bonn le 22 juin 1979'.

Il va sans dire qu'une loi prime un arrêté royal. Il est dès lors inutile de le préciser expressément, à moins que l'intention soit de faire en sorte que le dispositif en projet ne s'applique que dans la mesure où la loi précitée n'est pas applicable. Dans cette dernière

⁵ Cet arrêté a été confirmé par l'article 2, 1°, de la loi du 19 juillet 2001 'portant confirmation et modification de l'arrêté royal du 22 février 2001 organisant les contrôles effectués par l'Agence fédérale pour la Sécurité de la Chaîne alimentaire et modifiant diverses dispositions légales et portant confirmation de l'arrêté royal du 22 février 2001 relatif au financement de l'Agence fédérale pour la Sécurité de la Chaîne alimentaire'.

hypothèse, il conviendrait de prévoir que l'arrêté envisagé est applicable « sous réserve de »⁶ de la loi précitée.

Article 3

8. L'article 3 du projet dispose que « les dispositions d['] » un certain nombre d'arrêtés royaux qui y sont énumérés « [s]ont également applicables » à l'arrêté envisagé. Interrogé au sujet de la portée précise de cette disposition, le délégué a répondu ce qui suit :

« De in artikel 3 (...) vermelde besluiten zijn sowieso van toepassing. Dit artikel werd opgenomen om te verwijzen naar de algemene bepalingen inzake controles, erkenningen, e.d. Zonder vermelding in dit artikel zouden deze besluiten ook van toepassing zijn. Het doel van deze bepaling is de lezer attent te maken op deze besluiten en het feit dat de bepalingen in deze besluiten nageleefd dienen te worden (indien zij van toepassing zijn krachtens dat besluit). Het artikel heeft aldus een pedagogische waarde ».

Le Conseil d'État se doit de déconseiller ce procédé. Il donne en effet l'impression que l'applicabilité de ces arrêtés est subordonnée à leur mention dans la disposition en projet, ce qui n'est pas le cas. Il n'est en outre pas exclu qu'il existe des arrêtés similaires, qui ne sont pas mentionnés, et qui, sur la base d'un raisonnement *a contrario*, pourraient être considérés comme non-applicables. Si l'intention est d'attirer l'attention du lecteur sur l'existence de ces réglementations, mieux vaudrait faire usage d'une référence dans le préambule, précédée de la mention « Considérant »⁷.

Article 4

9. Dans le texte néerlandais de l'article 4, § 1er, 3°, du projet, on écrira « Derde land of derdelandsgebied » au lieu de « Derde land of gebied ».

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Annemie GOOSSENS

Jo BAERT

⁶ Pour la distinction entre les locutions « sans préjudice de » et « sous réserve de », voir *Principes de technique législative. Guide de rédaction des textes législatifs et réglementaires*, Conseil d'État, 2008, recommandation 3.2, a), à consulter sur le site internet du Conseil d'État (www.raadvst-consetat.be).

⁷ Voir *Principes de technique législative*, recommandation 40. À cela s'ajoute que le préambule vise déjà (une disposition de) l'arrêté royal du 22 février 2001 (en tant qu'élément du fondement juridique) et l'arrêté royal du 16 janvier 2006 (en tant qu'arrêté qui est modifié par l'arrêté envisagé).